

Λειτουργία ομάδας κολλάζ του τμήματος εργοθεραπείας στη φάση ευαισθητοποίησης στο 18 άνω

Αλέξανδρος Πρώμος, Εργοθεραπευτής 18 ΑΠΩ

Η φάση της ευαισθητοποίησης στο 18 ΑΠΩ αποτελεί μέρος της 1ης φάσης του προγράμματος ανεξάρτησης τοξικομανιών, η οποία παισιώνεται από διάφορες ομάδες όπως: ομάδα ψυχοθεραπείας, πηλού, τέχνης, κολλάζ.

Η ομάδα κολλάζ εντάσσεται στα πλαίσια του προγράμματος εργοθεραπείας.

Θεωρητικό πλαίσιο των ομάδων Εργοθεραπείας.

Η χρήση της ομάδας στην Εργοθεραπεία τουίστηκε για πρώτη φορά το 1919 από τον Dr. William Rush Dunton, Ψυχίατρο, ο οποίος υποστήριζε ότι οι ασθενείς θα έπρεπε να δραστηριοποιούνται σε ομάδες, ώστε να προσφέρεται ευκαιρία για κοινωνική αλληλεπίδραση. Έχουν αναπτυχθεί διάφορες θεωρίες για την προσέγγιση και το είδος των ομάδων εργοθεραπείας.

Κατά την Finlay (1993) υπάρχει η παρακάτω ταξινόμηση:

- Ομάδες δραστηριότητας
- Υποστηρικτικές ομάδες

Στις ομάδες δραστηριότητας αναπτύσσονται εργασιακές και λειτουργικές δεξιότητες. Τα μέλη έχουν τη δυνατότητα να ζήσουν εμπειρίες κοινωνικών αλληλεπιδράσεων και να ασπύξουν ευδιαφέροντα και ασολίες για τον ελεύθερο χρόνο τους.

Οι υποστηρικτικές ομάδες έχουν σκοπό, μέσω των δημιουργικών θεραπειών, συζήτησης και χρήσης κοινωνικών δεξιοτήτων, προβλητικών τεχνικών, όπως ζωγραφική και πηλός, να βοηθήσουν τα μέλη ώστε να αναπτύξουν τη συναισθηματική έκφραση τους, μοίρασμα, αμοιβαία υποστήριξη και ανάδειξη κοινωνικών δεξιοτήτων.

Κατ' αυτό τον τρόπο η Εργοθεραπεία σε ομάδες εξαρτημένων ατόμων προσφέρει μέσω των υποστηρικτικών ομάδων την ασπύξη ευαλλακτικών μεθόδων επικοινωνίας και έκφρασης μέσω των δημιουργικών δραστηριοτήτων.

Κατά την Mosey μία ομάδα στα πλαίσια των εργοθεραπευτικών συνεδριών προσφέρει:

- ✓ Πολλαπλές σχέσεις
- ✓ Υποστήριξη και μοίρασμα
- ✓ Πηγή ενέργειας και δημιουργικότητας
- ✓ Ευκαιρία για κοινωνική μάθηση
- ✓ Επεκτεινόμενα συναισθήματα και συνθετικό τρόπο σκέψης
- ✓ Όρια και κανόνες

Ο τύπος της ομάδας που στηρίζεται στις αρχές και στη φιλοσοφία του 18 ΑΠΩ, βασίζεται στο Ανθρωπιστικό μοντέλο όπου ο θεραπευόμενος και οι ανάγκες του είναι στο επίκεντρο της θεραπείας. Η ομάδα απευθύνεται σε άτομα τα οποία ήταν αποκλεισμένα από την κοινωνία και το μοντέλο της ομάδας είναι κατεξοχήν αντικαταπιεστικό και αντιεξουσιαστικό με δημοκρατικά στοιχεία. Η βάση της ομάδας στην Εργοθεραπεία είναι η δραστηριότητα. Σκοπός της Εργοθεραπείας δεν είναι η κωδεκτιβοποίηση, δηλαδή η συσάθροιση μαζών να 'εργαστούν' μαζί, αλλά ακολουθεί θεραπευτικούς σκοπούς που καθορίζονται από την αξιολόγηση, διαβάθμιση της και το θεραπευτικό πλάνο που σχεδιάζει ο Εργοθεραπευτής.

Η δραστηριότητα παίζει σημαντικό ρόλο στη ζωή του ανθρώπου μέσα σε μία κοινωνία. Σαν μέρος της φύσης έχει διπλή ιδιότητα: υποκείμενο της φύσης και υποκείμενο της κοινωνίας. Η σχέση του ανθρώπου και η θέση του σε αυτήν την ιδιότητα καθορίζει και τον βαθμό αλλοτρίωσης του.

Ο τοξικομανής αποτελεί μια ακραία μορφή αλλοτρίωσης στην κοινωνία, αποξενωμένος από τους άλλους και την ίδια τη φύση του. Μέσω της δραστηριότητας ο άνθρωπος ανακαλύπτει πράγματα και αντικείμενα του εξωτερικού κόσμου, τα οποία εσωτερικοποιεί και τον βοηθούν να εκφράσει τον τρόπο που αντιλαμβάνεται τον εξωτερικό κόσμο, να ασπύξει τη συνείδηση του και έτσι να μπο-

ρέσει να φτιάξει την προσωπικότητά του. Η προσωπικότητα και η συνείδηση δεν προϋπάρχουν από τη δραστηριότητα αλλά γεννιούνται από αυτή. Με τη δραστηριότητα ο άνθρωπος αναπτύσσει κοινωνικές σχέσεις όπως και ανάγκες οι οποίες αναπτύσσουν τη δραστηριότητα, η οποία γεννά ανάγκες. Οι ανάγκες δεν περιορίζονται μόνο σε υλικά αγαθά. Για να μπορέσει να αναπτυχθεί μια προσωπικότητα, χρειάζεται η μετατόπιση των αναγκών προς τη δημιουργία που μονάχα αυτή δεν γνωρίζει όρια. Έτσι το άτομο έρχεται σε σύλληψη με την κοινωνία μέσω της ανάπτυξης της δημιουργίας, η οποία είναι συστατικό του πολιτισμού.

Ο τοξικομανής είναι ένα άτομο με ελλείμματα στην προσωπικότητά του, ξεκομμένη από το κομμάτι της δημιουργίας. Στα πλαίσια των ομάδων που βοηθούν τον τοξικομανή να εκφραστεί και να δημιουργήσει εντάσσεται και η ομάδα κολλάζ.

Αρχές λειτουργίας της ομάδας κολλάζ

Η ομάδα πραγματοποιείται μια φορά την εβδομάδα σε συγκεκριμένο χώρο, καθορισμένη ώρα και έχει διάρκεια μία ώρα.

Η δομή της δραστηριότητας χωρίζεται σε επιμέρους τμήματα

- Παρουσίαση δραστηριότητας
- Εκτέλεση δραστηριότητας
- Συζήτηση με μέλη της ομάδας

Υλικά

- Χαρτόνια σκληρά, άσπρα και χρωματιστά, 4 ανά συνεδρία, μέγεθος 1,20X1m
- Χαρτόνια μεταλλίζε, γκοφρέ, καυσόν, τσόχας
- Κόλλες ρευστές και stick
- Ψαλίδια και κοπίδια, μικρά και μεγάλα
- Χρώματα ακουαρέλας, τέμπερες, δακτυδομπογιές, μαρκαδόροι, pencils
- Μολύβια, χάρακες, μπλοκ ακουαρέλας, βαμβάκι, σπάγκος, μαλλί πλεξίματος, υλικά της φύσης, διάφορα υφάσματα, περιοδικά, εφημερίδες, πινέλα σε διάφορα μεγέθη, σιδερένη, πιστόλι σιδερένης.

Οι θεραπευτικοί στόχοι που εξυπηρετούν και βοηθούν τους θεραπευόμενους (βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα) είναι:

- Ανάπτυξη φαντασίας, δημιουργικότητας
- Εκμάθηση ορίων και οριοθέτηση
- Συνειδητοποίηση του 'εδώ και τώρα', εκμάθηση υπομονής
- Ανάπτυξη συνεργασίας, αλληλοβοήθειας
- Ανάπτυξη αντίληψης, ευσυναισθησίας
- Οργάνωση ελεύθερου χρόνου, χώρο-χρονική αντίληψη

- Ανάδειξη επιθυμιών
- Εκμάθηση διεκδίκησης, ανάπτυξη πρωτοβουλίας
- Ανάπτυξη συγκέντρωσης - επικέντρωσης, προσοχής.

Η φάση της ευαισθητοποίησης διαρκεί 2-3 μήνες. Παρακάτω προτείνεται ευδεικτικά ένα πρόγραμμα συνεδριών, δραστηριοτήτων, το οποίο τροποποιείται ανάλογα με τις ανάγκες της ομάδας.

Πρόγραμμα συνεδριών

1. Εισαγωγή. Επαφή με τη δραστηριότητα. Ελεύθερο κολλάζ (ατομικό)
2. Γενικό θέμα σε υποομάδες - ελεύθερο κολλάζ
3. Ομαδικό κολλάζ (ελεύθερο)
4. Κολλάζ με θέμα: Η ζωή μου στις ουσίες
5. Κολλάζ με θέμα: Μια μέρα από τη ζωή μου
6. Κολλάζ με θέμα: Η ζωή μου καθαρός
7. Σύλληψη κολλάζ
8. Η φύση: κολλάζ με υλικά της φύσης (ελεύθερη επιλογή)
9. Κολλάζ: το προσωπικό μου λουλουδί (σε υποομάδες)
10. Ομαδικό κολλάζ: Το δέντρο της ομάδας
11. Κολλάζ: το σπίτι μου/το ιδανικό μου σπίτι
12. Κολλάζ με εφημερίδες (επιλεγμένα θέματα), ομαδικό
13. Φτιάχνοντας μία εφημερίδα: κολλάζ. Η διαδρομή μας
14. Ανταλλαγή δώρων. Κολλάζ. Κλείσιμο ενότητας

Βιβλιογραφία

- Howe, M., Schwartzberg, S. (1995) A functional Approach to Group Work in Occupational Therapy. Philadelphia: J.B. Lippincott Company
- Gibson, D. (1988) Treatment of Substance Abuse. Psychosocial Occupational Therapy Approaches. New York: The Haworth Press
- Κανταριτζή, Σ. (1998) Ομαδικές Δραστηριότητες. ΤΕΙ Αθήνας
- Λεόντιες, Α. Δραστηριότητα, Συνείδηση, Προσωπικότητα. Εκδόσεις Αναγνωστίδη
- Liebmann, M. (1996) Art Therapy for Groups. Cambridge: Brookline Books
- Μαδαματίδου, Ε. (1997) Ψυχιατρική Εργοθεραπεία. ΤΕΙ Αθήνας
- Μάτσα, Κ. (2001) Ψάξαμε ανθρώπους και βρήκαμε σκιές. Το αίτιο της τοξικομανίας. Εκδόσεις Άγρα
- Storch, E. (1992) Action speaks louder. A handbook of structured Group Techniques. Churchill Livingstone
- Wilcock, A. (1998) An Occupational perspective of Health. Thorofare, NJ: Sbilack, Inc
- Wilson, M. (1988) Occupational Therapy in short-term psychiatry. Churchill Livingstone